

ANĐELA FRANČIĆ
FILOZOFSKI FAKULTET SVEUČILIŠTA U ZAGREBU
ZAGREB, HRVATSKA
afrancic@ffzg.hr

MIRA MENAC-MIHALIĆ
FILOZOFSKI FAKULTET SVEUČILIŠTA U ZAGREBU
ZAGREB, HRVATSKA
mmenac@ffzg.hr
<https://doi.org/10.17234/9789531755139.8>

HRVATSKI DIJALEKTNI FRAZEMI KOJI KAO SASTAVNICE IMAJU NAZIV ŽIVOTINJE I GLAGOL TIP A GLEDATI

Iz frazeološke građe prikupljene terenskim istraživanjem u govorima svih triju hrvatskih narječja izdvojeni su oni frazemi koji u svojoj strukturi sadržavaju naziv životinje te glagol *gledati* i njegove varijante. Raščlamba je pokazala da među tim frazemima dominiraju oni poredbene strukture te da imaju uglavnom negativnu konotaciju koja kadšto biva pojačana pejorativnim značenjem glagolske sastavnice frazemske strukture (npr. *blejati*, *buljiti*, *kudriti*), odnosno svezama sastavljenim od semantički nekompatibilnih elemenata (npr. *bijela vrana*). Ukazuje se na varijantnost pojedinih sastavnica frazema proizišlog iz dijalektnih značajka govora u kojima su potvrđeni.

Ključne riječi: *frazeologija, hrvatski dijalekti, naziv životinje, glagol tipa gledati*

1. Uvod

U okviru projekta *Istraživanje hrvatske dijalektne frazeologije* (voditeljica prof. dr. sc. Mira Menac-Mihalić) te u sklopu terenske nastave *Katedre za dijalektologiju i povijest hrvatskoga jezika* Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, prema posebno izrađenim upitnicima i u slobodnome razgovoru s ispitanicima, prikupljala se dijalektna (kajkavska, čakavska, štokavska) frazeološka građa u više od stotinu hrvatskih govora. Ta se građa potom leksikografski obrađuje.

Dosad su objavljene tri knjige: *Frazeologija novoštokavskih ikavskih govora u Hrvatskoj: s rječnikom frazema i značenjskim kazalom s popisom sinonimnih frazema* (Zagreb, 2005.), *Frazeologija križevačko-podravskih kajkavskih govora s rječnicima* (Zagreb, 2008.) i *Frazeologija splitskoga govora s rječnicima* (Zagreb, 2011.). U tijeku je prikupljanje i leksikografska obradba frazeologije kajkavskih govora najistočnijih donjomedimurskih naselja – Donjega Mihaljevca, Svete Marije, Donjega Vidovca, Donje Dubrave i Kotoribe.

2. Struktura rječničkoga članka u popisu i leksikografskoj obradbi dijalektnih frazema s nazivom životinje i glagolom tipa *gledati*

Frazem je ustaljena sveza najmanje dviju riječi u kojoj je došlo do promjene značenja svih sastavnica ili samo jedne od njih, pa značenje frazema nije jednako zbroju značenja njegovih sastavnica.

Rječnički se članak u popisu i leksikografskoj obradbi dijalektnih frazema s nazivom životinje i glagolom tipa *gledati* sastoji od ovih dijelova:

- nadnatuknica – (prva) životinjska sastavnica u frazemu (piše se velikim masnim slovima u zasebnome retku)
- natuknica (frazem ili više njih koji imaju zajedničku nadnatuknicu; poredani su po abecednome redu prve riječi; pišu se malim masnim slovima)
- objašnjenje značenja natuknice, tj. frazema (piše se malim običnim slovima nastavljajući se na frazem od kojega je odvojeno znakom =)
- primjer, tj. potvrda frazema u rečenici (piše se kosim slovima nastavljajući se na objašnjenje značenja frazema od kojega se odvaja dvotočkom)
- ime naselja u kojemu je frazem potvrđen (navodi se u oblim zagradama običnim slovima nastavljajući se na potvrdu frazema).

Nadnatuknica, natuknica, objašnjenje značenja natuknice i ime naselja u kojemu je frazem potvrđen donose se na hrvatskome standardnom jeziku, a primjeri na mjesnome govoru.

3. Popis i leksikografska obradba hrvatskih dijalektnih frazema koji kao sastavnice imaju naziv životinje i glagol tipa *gledati*

BIK

gledati kao bik na imanju = samo stajati i gledati, ne raditi: *Stoži i gļedi kāk bīk na gmānu* (Podravske Sesvete).

gledati kao bik u bijela vrata = iznenađeno gledati, začuđeno promatrati *koga / što*, ne skidati pogleda s *koga / čega*, buljiti bez razumijevanja u *koga / što*: *Gleda kaj bik v bela vrata* (Varaždin, mladi).

KANJAC

gledati kao kanjac = imati izbuljene oči; buljiti: *Štā me gļedaš kâ kánjac?* (Split).

KOKOŠ

vidjeti (biti) kao čorava kokoš = slabo vidjeti; slabo primjećivati, ne vidjeti stvari kakve jesu: *Si čōrava kāj kōkoš* (Veliki Raščani). *Bāš si kâ čōrava kōkoš, ništa ne razūmīš* (Split). *Ōn vīdi kâ čōrava kōkoš, ne vrīdi mu ništa pokazīvāt* (Split).

KRAVA

blenuti / blejati u koga / što kao krava u šarena vrata = iznenađeno gledati u *koga / što*, gledati tupo i bez razumijevanja, začuđeno promatrati *koga / što*: *Blēnulā j vā mē kākō krāva va šārā vrāta* (Crikvenica).

kudrit kao krava = buljiti, uporno gledati: *Kudri ko krava* (Otok).

MAČAK

gledati kao mačak u biskupa = gledati stalno u jedno te isto: *Gleda ko mačak u biskupa* (Vukosavljevica).

MAČKA

i mačka je kralja gledala pa ga se nije bojala = gledam kamo hoću, obično kao odgovor na pitanje „Zašto me gledaš?“,: *I mačka je kraja gledala pa ga se nije bojala* (Split).

još mačka biskupa gleda = stalno *tko* gleda u jedno te isto: *Još mačka biškupa gleda* (Samoborski Lug).

MIŠ

viriti (gledati, žmirkati) kao miš (mišek) iz posija (brašna, pepela, mekinja) = pospano, bezvoljno gledati; promatrati s čuđenjem; gledati vireći odnekud (najčešće o djetetu koje viri ispod pokrivača): *Glediš kàk miš s pòsěj* (Bakovčice). *Glèdiš kô miš s pòsěj* (Kloštar Podravski). *Glèdi kàk miš s pòsij* (Veliki Raščani). *A, glèdi kàk miš s posêj* (Podravske Sesvete). *Spî ti sê, glèdiš kàk miš s pòsěj* (Vrbovec). *Viriš ko miš iz posija* (Lipovljani). *Viriš ko miš iz posija* (Slatina). *Gleda (viri) ko miš iz posija* (Pleternica). *Viriš ko miš iz posija* (Ramanovci, Žabnica). *Žmirka kak mišek z meļe* (Brdovec). *Lučes kaj miš z meļe* (Donja Dubrava). *Jòš jê pòspòni, glèdi kaj miš z meļe* (Sveta Marija). *Gledi kak miš z mele* (Sveti Martin na Muri). *Glèdeti ko miš z meļe* (Veleškovec). *Gledat koko miš iz muke* (Buzet). *Kaj me tak glediš, kak miš iz pepela* (Oborovo). *Gledi kak miš z mekin* (Samobor). *Viri ko miš iz mekiña* (Osijek). *Gledat kako miš z mekiñ* (Krcul).

OVCA

blejati kao ovca = začuđeno gledati: *Čà blèjš kako ovčà?* (Crikvenica).

PAS

gledati koga kao pas mačku = gledati s mržnjom *koga*: *Štà me glèdaš kà pàs mășku?* (Split).

gledati ljuto (bijesno i sl.) kao pas = jako ljuto, bijesno, mrko, opasno gledati: *Glediš húdo kàk cúcek* (Bakovčice). *Glediš hudo kak cucek* (Đurđevac). *Lučes hudo kak pes* (Ivanec). *Gleda luto ko pašče* (Bjelovar). *Gleda luto ko čuko* (Vinkovci). *Gledaš me juto ka pas* (Split). *Gleda grdo ka brek* (Rovinj).

gledati se kao pas i mačka / mačak = živjeti u stalnom neprijateljstvu: *Glèdot se ko (kakò) pas i mășka* (Vrboska). *Glèdidò sê kaj pès y mòčček* (Sveta Marija).

PRASE

gledati kao prase na sjekiru = bojati se *koga*: *Gledaš kaj prase na sikiru* (Kornpolje).

SOVA

gledati kao sova = buljiti: *Gledat koko sova* (Buzet).

TELE

gledeti / zagledeti se (blenuti / blejati, buljiti, zinuti i sl.) kao tele {u šarena (nova, bijela i sl.) vrata} {u koga / u što}¹ = iznenađeno gledati, začuđeno promatrati *koga / što*, ne skidati pogleda s *koga / čega*, buljiti bez razumijevanja u *koga / što*:

Zinija ko tele u šarena vrata (Čišla). *Što si blenija, ko tele u šarena vrata* (Čišla). *Zinije ka tele u šarena vrata* (Donje Pazarište). *Gleda ko tele u šarena vrata* (Dobrinče). *Zabelijo se ka tele u šarena vrata* (Gala). *Šta blejiš ko tele u šarena vrata!?* (Gospić). *Bući ko tele u šarena vrata* (Lovreć). *Bući ki tele u šarena vrata* (Otok). *Zuri ko tele* (Otok). *Bući ki tele u šarena vrata* (Primorski Dolac). *Zabelijo se ka tele u šarena vrata* (Sinj). *Šta si zinija ka tele u šarena vrata* (Šibenik). *Glediš kàk tĕle vu nôva vrâta* (Bakovčice). *Glediš kàk tĕle vu šarêna vrâta* (Bakovčice). *Koa bućiš ko tele?* (Ivanec). *Naj bućiti kaj tĕle f šarena vrata* (Donja Dubrava). *Bući ko tele f šarena vrata* (Ivanec). *Kaj glediš, kak tele nova/šarena vrata* (Oborovo). *Glĕdiš kàk tĕle v nôve vrâta* (Peteranec). *Kĕj blĕjiš kàj tĕle f šĕra vrâta?* (Veliki Raščani). *Zegladel sa ja veuĕu ko tala v ĉelono vrato* (Rinkovec). *Glĕdi kàk tĕle v nôva vrâta* (Podravske Sesvete). *Sĕ je zaglĕdel kàk (kô) tĕle v nôva vrâta* (Podravske Sesvete). *Gledaš ko tele u šarena vrata* (Varaždin, mladi). *Blĕjâti kàk tĕle f šarêna vrâta* (Virje). *Kĕj glĕdiš kak tĕle f šĕra (nôva) vrâta kak da nĕsi tâkvoga nĕkej niĕdar viĕel* (Vrbovec). *Gledeti ko tĕlĕ f šara vrata* (Veleškovec). *Gledij kaj tele f pijsani plot* (Vrhovljan). *Glĕdi kak tĕle f pisana vrâta* (Sveta Marija). *Glĕdali su va kûcu kàko tĕle va nôve vrâta* (Crikvenica). *Zinija je u me kâ tĕle u šarena vrâta* (Split). *Blĕnija je u tû slĕku kâ tĕle u šarena vrâta* (Split).

VOL

gledati kao vol / tele = biti šutljiv, ne reagirati: *Sâmo glĕdi i ĉkomî kakôy je vòl* (Podravske Sesvete). *Glĕdi kàk vòl, nĕ znaš kâj si mišli* (Podravske Sesvete). *Glĕdi kak tĕle* (Kotoriba).

VRANA

gledati {kud} bijele vrane lete = gledati uokolo, a ne u ono u što treba, gledati u prazno, gledati uokolo bez razloga: *Zglĕdaš sĕ kûd bĕle vràne lĕĉô* (Podravske Sesvete). *Glĕdi kûd bĕle vràne lĕĉô* (Podravske Sesvete). *Glĕdĕti bĕle vràne kòt letĕ* (Virje). *Kĕj glĕdiš kòt bĕle vràne letĕju* (Vrbovec). *Kaj glĕdiš? Kòt bĕle vràne lĕĉô?* (Sveta Marija).

ŽABA

gledati kao žaba iza pranja = kriomice promatrati: *Glediš kàk žàba iza prâla* (Bakovčice).

¹ Frazem je potvrđen u svim slavenskim jezicima, osim što u ukrajinskome supostoje sastavnice *tele* i *baran*, a u ruskome nije potvrđena sastavnica *tele* nego *baran*.

4. Raščlamba frazema

4.1. Životinje u frazemima s glagolom tipa *gledati*

Među životinjama u ovome tipu frazema nalazimo goveda (*bik, krava, tele, vol*) te papkare (*ovca, prase*), domaće životinje – kućne ljubimce (*pas, mačak, mačka*), glodavca (*miš*), ptice (*kokoš, vrana, sova*), vodozemca (*žaba*) i ribu (*kanjac*). Najveći broj životinja (10) potvrđen je u samo jednome frazemu, neke su potvrđene u dvama frazemima (*bik, krava, mačak*), a samo su dvije životinje (*pas* i *mačka*) potvrđene u čak trima frazemima.

bik	<i>Stojî i glêđî kâk bik na gmânu.</i> (Podravske Sesvete) <i>Gleda kaj bik v bela vrata.</i> (Varaždin)
krava	<i>Blënułâ j vâ mē kâko krâva va šârâ vrâta.</i> (Crikvenica) <i>Kudri ko krava.</i> (Otok)
tele	<i>Gleda ko tele u šarena vrata.</i> (Dobrinče)
vol	<i>Glêđî kâk vòl.</i> (Podravske Sesvete)
prase	<i>Głëdaš kaj prase na sikiru.</i> (Kompolje)
ovca	<i>Čâ blëjîš kako ovcâ?</i> (Crikvenica)
pas	<i>Štà me glëdaš kâ pàs mășku?</i> (Split) <i>Glëdot se ko (kakò) pas i mășka</i> (Vrboska) <i>Lučeš hudo kak pes.</i> (Ivanec)
mačka	<i>I mačka je kraja gledala pa ga se nije bojala.</i> (Split) <i>Još mačka biškupa gledî.</i> (Samoborski Lug) <i>Štà me glëdaš kâ pàs mășku?</i> (Split)
mačak	<i>Gleda ko mačak u biskupa.</i> (Vukosavljevica) <i>Głëdiđo sę kaj pès y mòčęk.</i> (Sveta Marija)
miš	<i>Kaj me tak gledîš, kak miš iz pepela?</i> (Oborovo)
kokoš	<i>Ōn vîdi kâ čòrava kòkoš.</i> (Split)
vrana	<i>Kęj glëđîš kòt bële vrânę lętju.</i> (Vrbovec)
sova	<i>Gledat koko sova.</i> (Buzet)
žaba	<i>Gledîš kâk žâba iza prâla.</i> (Bakovčice)
kanjac	<i>Štà me glëdaš kâ kânâc?</i> (Split)

U istome frazemu zastupljena je gotovo isključivo samo jedna životinja, u rijetkim su frazemima zastupljene dvije, i to poslovični neprijatelji – pas i mačka:

Štà me glëdaš kâ pàs mășku? (Split)
Głëdiđo sę kaj pès y mòčęk. (Sveta Marija)

4.2. Glagoli tipa *gledati* u frazemima s nazivom životinje

U dijalektnim frazemima s nazivom životinje potvrđeno je desetak glagola tipa *gledati*. Velika je većina njih potvrđena u nesvršenome vidu. Samo se frazem **gledeti / zagledeti se (blenuti / blejati (buljiti, zinuti i sl.) kao tele {u šarena (nova, bijela i sl.) vrata} {u koga / u što}** rabi usporedno s nesvršenim i svršenim glagolima. Slijedi popis glagola tipa *gledati* potvrđenih u dijalektnim frazemima s nazivom životinje:

blenuti / blejati (*blenut, blenit, blejat*)
 buljiti (*buliti*)
 gledati (*gledat, gledot, gledat, gledeti*)
 kudriti (*kudrit*)
 lukati (*lukati*)
 vidjeti (*vidit, videt*)
 viriti (*virit*)
 zabeljiti se
 zagledati se (*zagledeti se, zagledat se*)
 zuriti (*zurit*)
 žmirkati (*žmirkat*)

4.3. Broj riječi od kojih se sastoji frazem

Najkraći se frazem promatranoga tipa sastoji od triju riječi: *Gledi kak tēja* (Kotoriba). Najduži se frazem sastoji od deset riječi: *I mačka je kraja gledala pa ga se nije bojala* (Split). Najčešći su frazemi s pet-šest riječi: *Gledaš kaj prase na sikiru* (Kompolje), *Glediš kāk tēja vu nôva vrāta* (Bakovčice).

4.4. Struktura frazema

Raščlamba dijalektnih frazema s nazivom životinje i glagolom tipa *gledati* pokazala je da među tim frazemima postoje dvije skupine: poredbeni i neporedbeni. U prikupljenoj građi dominiraju oni poredbene strukture.

Primjeri strukture poredbenih frazema:

glagol	(prilog)	<i>kao</i>	(pridjev)	imenica (i prijedložna sveza)	naziv mjesta
<i>Glediš</i>	<i>hudo</i>	<i>kak</i>		<i>cucek.</i>	Đurđevac
<i>Vidi</i>		<i>kā</i>	<i>čōrava</i>	<i>kōkoš.</i>	Split
<i>Gledi</i>		<i>kak</i>		<i>miš z mekin.</i>	Samobor

4.5. Konotacija frazema

4.5.1. Konotacija poredbenih frazema

Poredbeni frazemi imaju uglavnom negativnu konotaciju koja kadšto biva pojačana pejorativnim značenjem glagolske sastavnice tih frazema (npr. *blejati, buljiti, kudriti*), odnosno svezama sastavljenim od semantički nekompatibilnih elemenata (npr. *bijela vrana*).

Intenzifikatorom pejorativnosti može poslužiti:

- a) prilog negativne konotacije
Lučēš hudo kak pes. (Ivanec)
- b) glagol negativne konotacije
Čā blējš kako ovcā? (Crikvenica)

Poredbeni su frazemi vrlo rijetko neutralni: *Jòš je pošpòni, gļedi kaj miš z meļe* (Sveta Marija) ili pozitivni (nosilac pozitivnoga naboja može biti iterativni glagol i deminutiv imenice: *Žmirka kak mišek z meļe* (Brdovec).

4.5.2. Konotacija neporedbenih frazema

Konotacija je neporedbenih frazema negativna. Pejorativnost je iskazana suodnosom:

a) znaĉenjski nekontabilnih rijeĉi: maĉak – biskup: *Gleda ko maĉak u biskupa.*

(Vukosavljevica)

b) znaĉenjski suprotnih rijeĉi: bijelo – crno: *Gļedi kùđ bēļe vràņe lēĉò.* (Podravske

Sesvete)

4.6. Znaĉenje frazema

4.6.1. ‘*Pogled pun nerazumijevanja, iznenaĉjenja i ĉuĉjenja*’ vezuje se uza sastavnice:

bik: *Gleda kaj bik v bela vrata.* (Varaždin)

krava: *Blēnulā j vā mē kàko kràva va šārā vrāta.* (Crikvenica)

Kudri ko krava. (Otok)

tele: *Zīnija je ú me kà tēle u šàrena vrāta.* (Split)

kanjac: *Štà me gļeĉaš kà kàñàc?* (Split)

ovca: *Ĉà blējīs kako ovcà?* (Crikvenica)

miš: *Glediš kàk miš s pòsej.* (Bakovĉice)

4.6.2. ‘*Pogled pun bijesa, mržnje i sl.*’ vezuje se uza sastavnicu *pas* te uza sastavnice *pas* i *maĉka* (kada dolaze u istome frazemu):

Štà me gļeĉaš kà pàs māšku? (Split)

Glediš hudo kak cucek. (Đurĉevac)

Gleda ļuto ko pašĉe. (Bjelovar)

Gleda ļuto ko ĉuko. (Vinkovci)

Gleda grdo ka brek. (Rovinj)

Gledaš me juto ka pas. (Split)

Gļeĉot se ko (kakò) pas i māška. (Vrboska)

4.6.3. ‘*Slab vid*’ vezuje se uza sastavnicu *kokoš*:

Òn vīdi kà ĉòrava kòkoš, ne vrīdi mu ništa pokazivāt. (Split)

4.7. Rasprostranjenost frazema

4.7.1. Frazem potvrĉen u većini hrvatskih govora

Najšire je potvrĉen frazem europeizam *gledati kao tele u šarena vrata*. U tome frazemu sve sastavnice mogu varirati:

<i>Zegladel sa ja</i>	<i>ko</i>	<i>tala</i>	<i>v</i>	<i>ĉeļono</i>	<i>vrato.</i>	Rinkovec
<i>Zabelijo se</i>	<i>ka</i>	<i>tele</i>	<i>u</i>	<i>šarena</i>	<i>vrata.</i>	Sinj
<i>Gļeĉdali su</i>	<i>kàko</i>	<i>tēle</i>	<i>va</i>	<i>nòvē</i>	<i>vrāta.</i>	Crikvenica

<i>Glediš</i>	<i>kàk</i>	<i>těle</i>	<i>vu</i>	<i>nôva</i>	<i>vrâta.</i>	Bakovčice
<i>Gledi</i>	<i>kaj</i>	<i>tele</i>	<i>f</i>	<i>pisani</i>	<i>plot.</i>	Vrhovljan
<i>Blènija je</i>	<i>kâ</i>	<i>tèle</i>	<i>u</i>	<i>šarena</i>	<i>vrâta.</i>	Split
<i>Blènulā j</i>	<i>kàko</i>	<i>kràva</i>	<i>va</i>	<i>šārā</i>	<i>vrâta.</i>	Crikvenica

4.7.2. Frazemi potvrđeni u dijelu hrvatskih govora

Neki frazemi potvrđeni su u dijelu hrvatskih govora. Toj skupini pripada frazem *viriti (gledati, žmirkati) kao miš (mišek) iz posija (brašna, pepela, mekinja)*. On je potvrđen u govorima svih triju hrvatskih narječja, ali prikupljena frazeološka građa pokazuje da je bolje potvrđen na štokavskome i kajkavskome području, dok je na velikome dijelu, naročito čakavskoga područja, potpuno nepoznat:

<i>Viri</i>	<i>ko</i>	<i>miš</i>	<i>iz</i>	<i>mekina.</i>	Osijek
<i>Lučeš</i>	<i>kaj</i>	<i>miš</i>	<i>z</i>	<i>meje.</i>	Donja Dubrava
<i>Gledat</i>	<i>koko</i>	<i>miš</i>	<i>iz</i>	<i>muke.</i>	Buzet
<i>Glediš</i>	<i>kak</i>	<i>miš</i>	<i>iz</i>	<i>pepela.</i>	Oborovo

4.7.3. Frazemi lokalizmi

Neki su frazemi potvrđeni u samo jednome govoru ili u skupini govora.

Šta me glèdaš kâ kàñac? (Split)

Gleda ko mačak u biskupa. (Vukosavljevica)

Gledaš kaj prase na sikiru. (Kompolje)

Glediš kàk žàba iza pràla. (Bakovčice)

4.8. Dijalektne varijacije sastavnica frazema

U dijalektnih frazema, pa tako i onih s nazivom životinje i glagolom tipa *gledati*, pretkazive su varijacije proizišle iz dijelektnih značajki govora u kojemu su ti frazemi zasvjedočeni. Na primjeru imeničke sastavnice *pas* (u frazemima *gledati koga kao pas mačku, gledati ljuto kao pas*) pokazuje se variranje te sastavnice na fonološkome i leksičkome planu:

<i>Šta me glèdaš</i>		<i>kâ</i>	<i>pàs</i>	<i>màšku?</i>	Split
<i>Lučeš</i>	<i>hudo</i>	<i>kak</i>	<i>pes.</i>		Ivanec
<i>Glediš</i>	<i>hudo</i>	<i>kak</i>	<i>cucek.</i>		Đurđevac
<i>Gleda</i>	<i>luto</i>	<i>ko</i>	<i>pašče.</i>		Bjelovar
<i>Gleda</i>	<i>luto</i>	<i>ko</i>	<i>ćuko.</i>		Vinkovci
<i>Gleda</i>	<i>grdo</i>	<i>ka</i>	<i>brek.</i>		Rovinj

5. Umjesto zaključka

U frazemima, koji su ogledalo životne zbilje, akumulirano je ljudsko iskustvo pretočeno u danas uglavnom okamenjene jezične izraze koji ožive svaki put u situaciji sličnoj onoj u kojoj je frazem nastao. Budući da su sastavnicom leksičkoga blaga mjesnoga govora, dijalektni frazemi otkrivaju njegove fonetsko-fonološke, morfološke, tvorbene, sintaktičke i leksičke značajke. Iako malobrojni, i hrvatski dijalektni frazemi koji kao sastavnice imaju naziv životinje i glagol tipa *gledati* nude različite mogućnosti raščlambe, a iz njih iščitane značajke moći će se oblikovati u zaključke kada se istraži većina svekolike hrvatske dijalektne frazeologije te frazeologija ostalih sastavnica hrvatskoga jezika. Svakim izlaskom na teren otkrivaju se novi frazemi, što svjedoči da je u govorima hrvatskoga tronarječja obilje nezabilježenoga frazeološkog blaga, pa je pred nama i potreba njegova daljnje istraživanja, ponajprije prikupljanja, a zatim raščlambe i leksikografske obradbe. Zapisivanjem i kontekstualizacijom frazema u jednoj ili dvjema rečenicama, bilježenjem i objašnjavanjem značenja činimo mnogo za njihovo očuvanje. A da frazemi ne budu samo *mrtvo slovo na papiru*, potrebno je (zajedno s osvješćivanjem o vrijednostima i posebnostima mjesnih govora hrvatskih narječja te hrvatskoga jezika uopće) poticati njihovu uporabu. I frazemi nam mogu pomoći da nas ne potopi prijeteća plima jezične globalizacije.

LITERATURA

- Fink, Željka. 1986. Neke odrednice kolokvijalnog frazeologizma. *Strani jezici*. 2: 98–102.
- Fink-Arsovski, Željka. 2002. *Poredbena frazeologija: pogled izvana i iznutra*. Zagreb: FF press.
- Fink-Arsovski, Željka; Kovačević, Barbara; Hrnjak, Anita. 2010. *Bibliografija hrvatske frazeologije i CD s popisom frazema analiziranih u znanstvenim i stručnim radovima*. Zagreb: Knjirga.
- Frančić, Anđela. 1997. Iz frazeologije međimurske kajkavštine. *Riječ: časopis za filologiju*. 3(1): 7–13.
- Maresić, Jela. 1995. Mali frazeološki rječnik govora Podravske Sesveta. U: *Podravski zbornik*. Ernečić, Dražen (red.). 21: 219–236.
- Maresić, Jela; Menac-Mihalić, Mira. 2008. *Frazeologija križevačko-podravske kajkavske govora s rječnicima*. Zagreb: Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje.
- Menac, Antica. 2007. *Hrvatska frazeologija*. Zagreb: Knjigra.
- Menac-Mihalić, Mira. 2005. *Frazeologija novoštokavskih ikavskih govora u Hrvatskoj: s rječnikom frazema i značenjskim kazalom s popisom sinonimnih frazema*. Zagreb: Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje – Školska knjiga.
- Menac-Mihalić, Mira; Menac, Antica. 2011. *Frazeologija splitskoga govora s rječnicima*. Zagreb: Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje.
- Skok, Zdravka. 2011. Međimurska frazeologija. U: *Hrvatski kajkavski kolendar 2011*. Pranjić, Ivan (red.). Čakovec: Ogranak Matice hrvatske u Čakovcu. 109–120.

Vivoda, Nataša. 2002. Frazemi u bužetskim govorima. U: *Bužetski zbornik*. Jakovljević, Božo. (red.). 28: 53–58.

RJEČNICI

Matešić, Josip. 1982. *Frazeološki rječnik hrvatskoga ili srpskog jezika*. Zagreb: Školska knjiga.
Menac, Antica; Fink-Arsovski, Željka; Venturin, Radomir. 2003. *Hrvatski frazeološki rječnik*. Zagreb: Naklada Ljevak.

РЕЗЮМЕ

ХОРВАТСКИЕ ДИАЛЕКТНЫЕ ФРАЗЕОЛОГИЗМЫ, У КОТОРЫХ КОМПОНЕНТАМИ ЯВЛЯЮТСЯ ЗООНИМ (НАЗВАНИЕ ЖИВОТНОГО) И ГЛАГОЛ ТИПА *СМОТРЕТЬ*

Из фразеологического материала, собранного во время диалектологических исследований говоров всех трех хорватских диалектов, авторы выделяют фразеологизмы, содержащие в своей структуре зооним (название животного) и глагол типа *смотреть*. Исследование показало, что среди таких фразеологизмов большинство сравнительных, причем нередко с отрицательным оттенком, что иногда усиливается уничижительным значением глагольного компонента (например *blejati*, *buljiti*, *kudriti*), или выбором связи, составленной из семантически несовместимых элементов (например *белая ворона*). Особое внимание уделяется вариантности отдельных компонентов фразеологизмов, которая зависит от характеристик диалектов, в которых они употребляются.

Ключевые слова: фразеология, хорватские диалекты, зооним (название животного) и глагол типа *смотреть*